

АГЕНЦИЈА за ЕНЕРГЕТИКУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Цене и тарифни системи

Презентација за новинаре

Београд, фебруара 2007.

18.6.2008

Шта се мења у регулацији цена?

- Поред тарифних купаца, уводе се и квалификовани купци
- Постоје слободне и регулисане цене
- Уместо једног - више тарифних система
- Мења се структура постојећег тарифног система за крајње купце електричне енергије

Ко су тарифни, а ко квалификовани купци?

- тарифни купци немају могућност да бирају снабдевача енергије
- квалификовани купци могу слободно да бирају од кога ће куповати енергију; услов је да имају годишњу потрошњу већу од утврђеног минимума

Од 2008. сви купци, осим домаћинства, биће квалификовани.
Од 2015. и домаћинства ће бити квалификовани купци.

Ово су циљеви и обавезе која произлази из Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Шта је отвореност тржишта?

То је удео укупне потрошње потрошача који су испунили услов да буду квалификовани у укупној потрошњи електричне енергије или гаса

Данас је у Србији тржиште отворено:

- 21% за електричну енергију – сви који троше преко 3 GWh годишње, има их 350 (нико до сада није тражио да буде квалификовани купац)
- 47% за природни гас – сви који троше преко 50 мил.м3 годишње, има их 7 (један добио статус квалификованог купца)

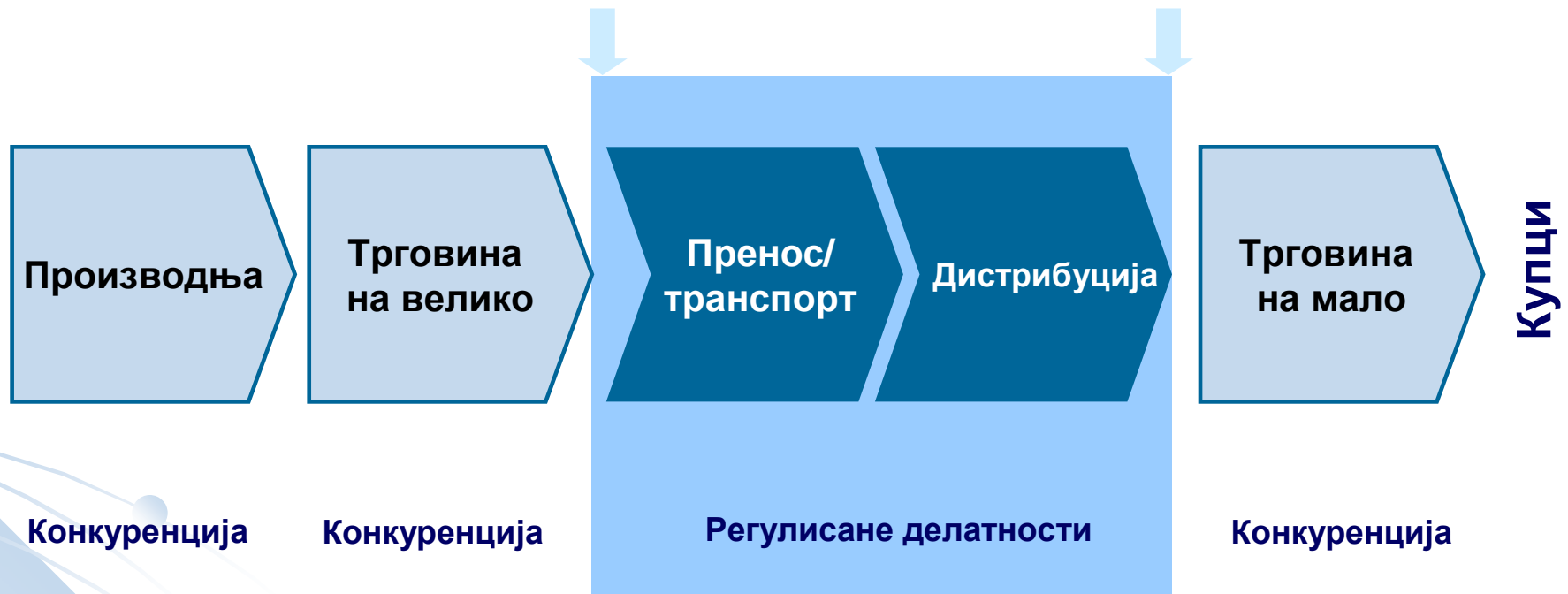
Слободне и регулисане цене

- Слободне цене - формирају се на тржишту:
  - енергија за квалификоване купце
- Регулисане цене – примењују се на монополске делатности - регулишу их Агенција и Влада:
  - енергија за тарифне купце
  - приступ и коришћење енергетских мрежа

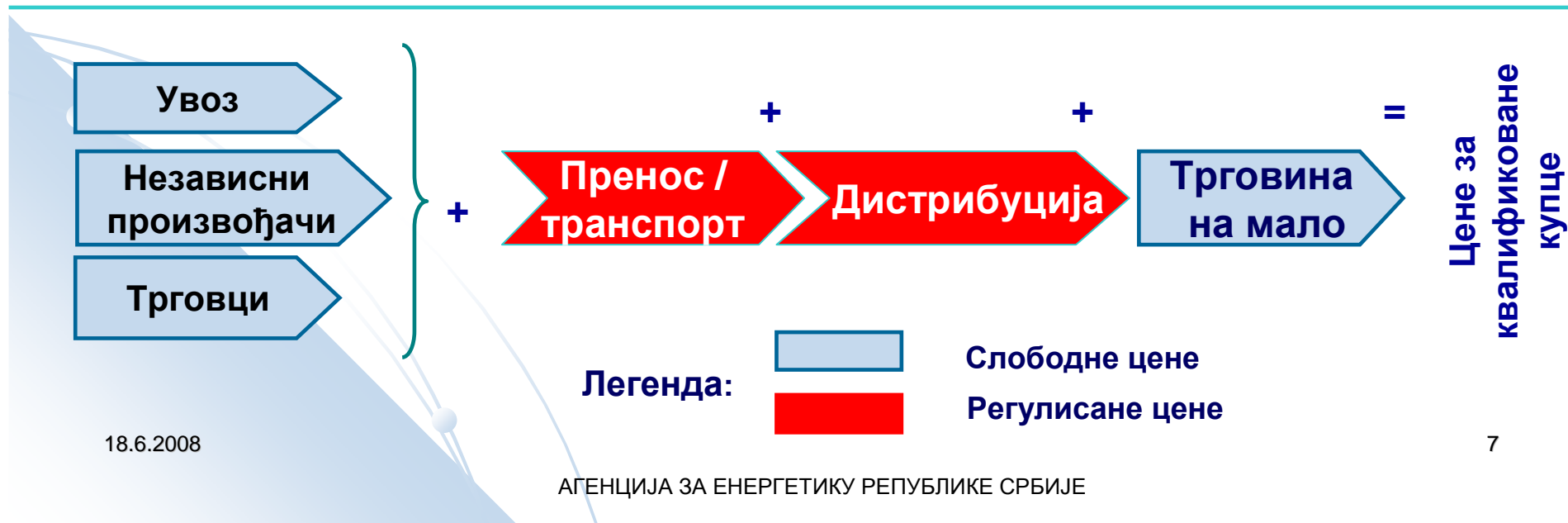
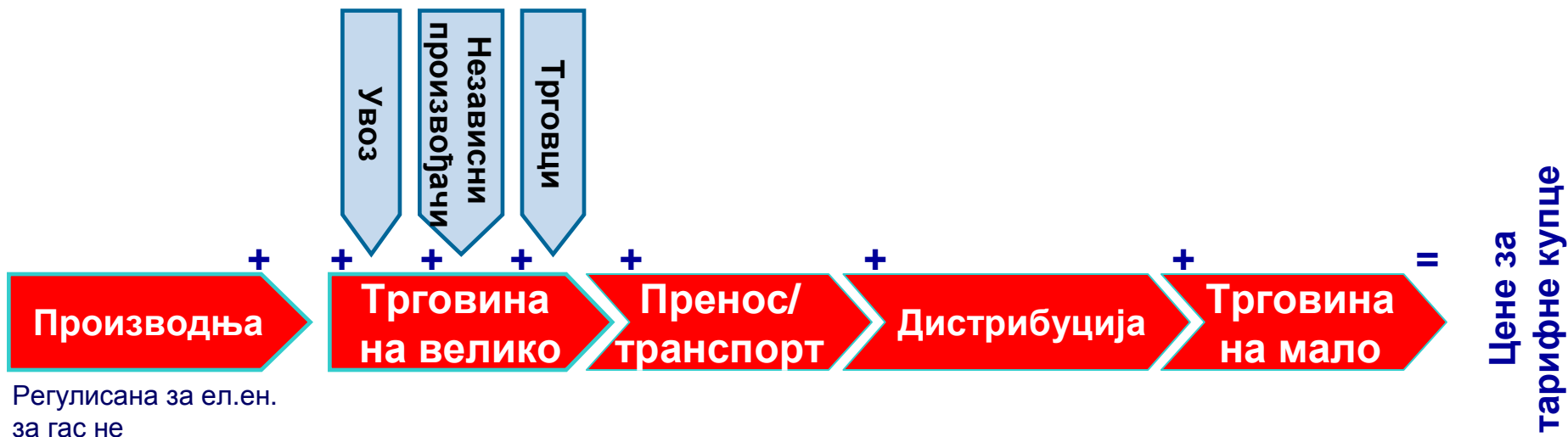
18.6.2008

Раздвајање делатности у секторима електричне енергије и природног гаса

Раздвајање делатности
је кључни услов за реформу система цена

Нови концепт формирања цене за електричну енергију и природни гас

Који тарифни системи постоје?

Осам тарифних система за регулисане делатности:

ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

- пренос
- дистрибуција
- енергија за тарифне купце

ПРИРОДНИ ГАС

- транспорт
- дистрибуција
- гас за тарифне купце
- складиштење гаса

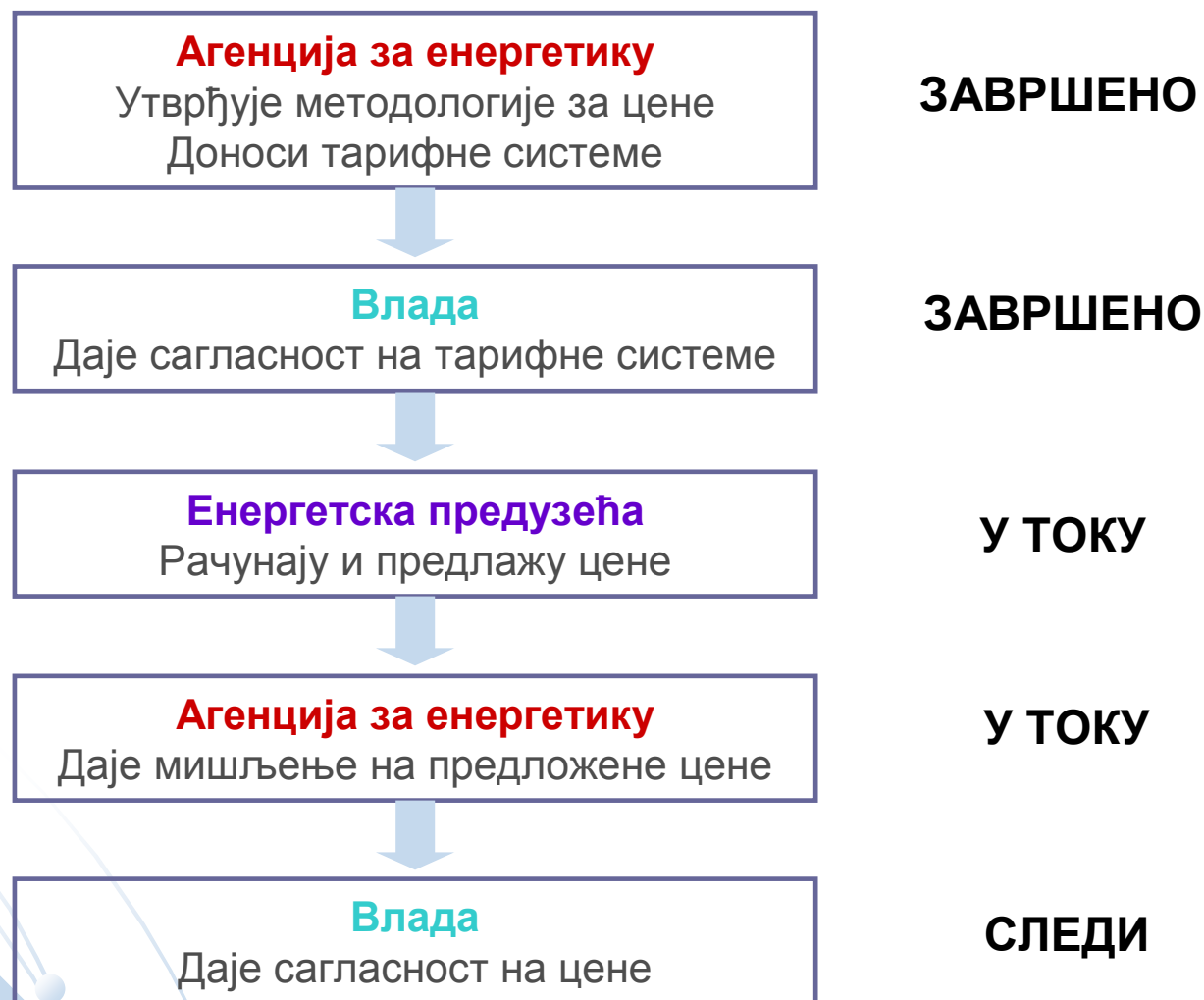
НАФТА И НАФТНИ ДЕРИВАТИ

- транспорт

18.6.2008

Алгоритам регулације цена и надлежности

18.6.2008

Процес одређивања цена

Две фазе процеса одређивања цена:

- Фаза 1:

Одређивање потребних прихода енергетских субјеката

(ради се на основу Методологије за одређивање тарифних елемената...)

- Фаза 2:

Алокација прихода на тарифне елементе и ставове и категорије и групе потрошача (ради се на основу Тарифног система)

Шта је Методологија?

Начин одређивања

Максимално Одобреног Прихода (МОП)

у регулисаним делатностима,

који се може остварити кроз

цену производа и услуга

Шта је МОП ?

Максимални износ прихода

енергетског субјекта

којим се у регулаторном периоду

надокнађују сви оправдани трошкови

који настају обављањем регулисане

енергетске делатности и одговарајући

повраћај на регулисана средства

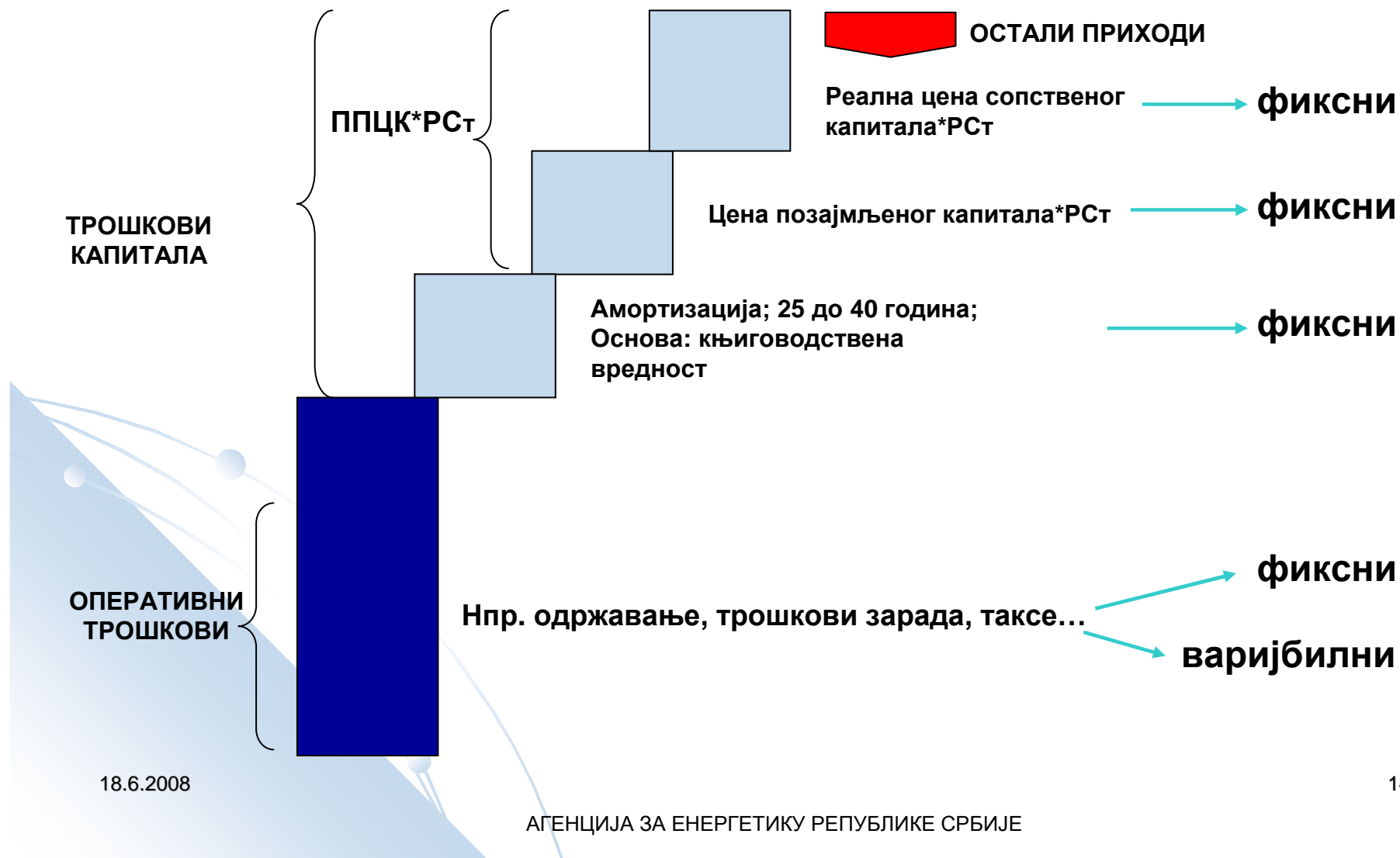
Из чега се састоји МОП? (1)

$$\text{МОП}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК} * \text{РС}_t - \text{ОП}_t + \text{КЕ}_t$$

где су:

- t – регулаторни период,
- МОП_t – максимално одобрени приход енергетског субјекта по основу обављања делатности у периоду t (у динарима),
- ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима),
- А_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима),
- ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства која се обрачунава као пондерисана просечна цена капитала (у %),
- РС_t – регулисана средства у периоду t (у динарима),
- ОП_t – остали приходи у периоду t (у динарима),
- КЕ_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима).

Из чега се састоји МОП? (2)

Шта је ППЦК?

ППЦК је акроним од просечне пондерисане цене капитала (на енглеском је WACC – weighted average capital cost)

Формула за израчунавање је:

$$\text{ППЦК} = (\text{СК} * \text{ЦСК}) / (1 - \text{СП}) + \text{ПК} * \text{ЦПК}$$

где су:

- СК – учешће сопственог капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),
- ЦСК – реална цена сопственог капитала пре опорезивања (у %),
- СП – стопа пореза на добит према важећим законским прописима (у %),
- ПК – учешће позајмљеног капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),
- ЦПК – пондерисана просечна цена позајмљеног капитала (у %).

при чему је $\text{СК} + \text{ПК} = 1$

Шта је тарифни систем?

- **Тарифни систем** је скуп правила и критеријума на основу којих се максимално одобрени приход регулисане делатности распоређује на тарифне елементе, односно поједине категорије и групе потрошача
- **Тарифним системом** се утврђују елементи за обрачун и начин обрачуна испоручене енергије тарифним купцима

Основни принципи и циљеви тарифирања

- Усвојен је принцип да се трошкови алоцирају на различите категорије и групе потрошача у зависности од тога како начин потрошње утиче на трошкове у систему
- Циљ је да се одреди како и када ће трошкови бити надокнађени од сваке категорије и групе потрошача

Шта су тарифни елементи?

Тарифни елементи су:

- носиоци трошкова, као што су: енергија, капацитет (снага) и услуге
- мерљиве физичке величине у којима је могуће изразити вредност неког производа
- обрачунске величине тарифног система у којима се изражавају учинци регулисаних енергетских субјеката и обрачунавају цене тих учинака

Који су тарифни елементи?

- Код електричне енергије, тарифни елементи су: **снага, активна енергија, реактивна енергија и мерно место.**
  - Код природног гаса: тарифни елементи су: **капацитет, енергент и мерно место.**
- На капацитет и снагу се алоцирају фиксни трошкови
  - На енергент и енергију се алоцирају варијабилни трошкови
  - На мерно место се алоцирају трошкови који непосредно зависе од броја потрошача (очитавање, фактурисање, закључивање уговора и сл.)

Шта су тарифни ставови?

- Вредносни израз тарифних елемената који зависе од начина мерења, услова преузимања, количине и намене потрошње енергије.
- На основу тарифних ставова се врши обрачун преузете енергије, односно извршених услуга у обављању енергетских делатности за појединог купца, категорије и групе потрошње за обрачунски период.
- Применом тарифних ставова на одговарајуће количине тарифних елемената, утврђују се цене за појединог купца, одређене категорије и групе потрошње, као и просечна продајна цена трговца на мало као количник укупног збира вредности елемената свих категорија и укупне количине активне енергије.

Који су нови тарифни ставови за ЕЕ?

- Прекомерно преузета снага и реактивна енергија
- Активна енергија – светлеће рекламе
- Начин обрачуна снаге код категорије Широка потрошња – група купаца домаћинство

Тарифни ставови – постојећи и нови тарифни систем

Категорија потрошача	Тарифни ставови	Јединица мере	Постојећи ТС	Нови ТС
Сви потрошачи	Накнада за мерно место	din/mesecu		*
Потрошачи са мерењем снаге (потрошачи са мерном групом) Високи напон 110 kV Средњи напон 35, 20 и 10 kV Ниски напон 0,4 kV	Обрачунска снага	din/kW	*	*
	Прекомерна снага	din/kW		*
	Активна енергија			
	-виши дневни тарифни став	din/kWh	*	*
	-нижи дневни тарифни став	din/kWh	*	*
	Реактивна енергија	din/kvarh	*	*
	Прекомерна реактивна енергија	din/kvarh		*
Потрошачи без мерења снаге (мери се само активна енергија) Широка потрошња -домаћинства -остали (комерцијала)	Обрачунска снага	din/kW	*	*
	Фиксна месечна накнада 2,16kW	din/mesecu	*	
	Активна енергија			
	-виши дневни тарифни став			
	зелена зона	din/kWh	*	*
	плава зона	din/kWh	*	*
	црвена зона	din/kWh	*	*
	-нижи дневни тарифни став			
	зелена зона	din/kWh	*	*
	плава зона	din/kWh	*	*
црвена зона	din/kWh	*	*	
Јавно осветљење	Активна енергија	din/kWh	*	*

Новe групе тарифних купаца природног гаса

Категорије купаца	Групе купаца
“Категорија 1” ($p < 6 \text{ bar}$)	“Домаћинства”
	“Остали купци”
“Категорија 2” ($6 \leq p < 16 \text{ bar}$)	“Системи даљинског грејања”
	“Равномерна потрошња” ($Q < 70\%$ потрошње у периоду 01.10.-01.04.)
	“Неравномерна потрошња” ($Q \geq 70\%$ потрошње у периоду 01.10.-01.04.)
“Категорија 3” ($p \geq 16 \text{ bar}$)	“Системи даљинског грејања”
	“Равномерна потрошња” ($Q < 70\%$ потрошње у периоду 01.10.-01.04.)
	“Неравномерна потрошња” ($Q \geq 70\%$ потрошње у периоду 01.10.-01.04.)

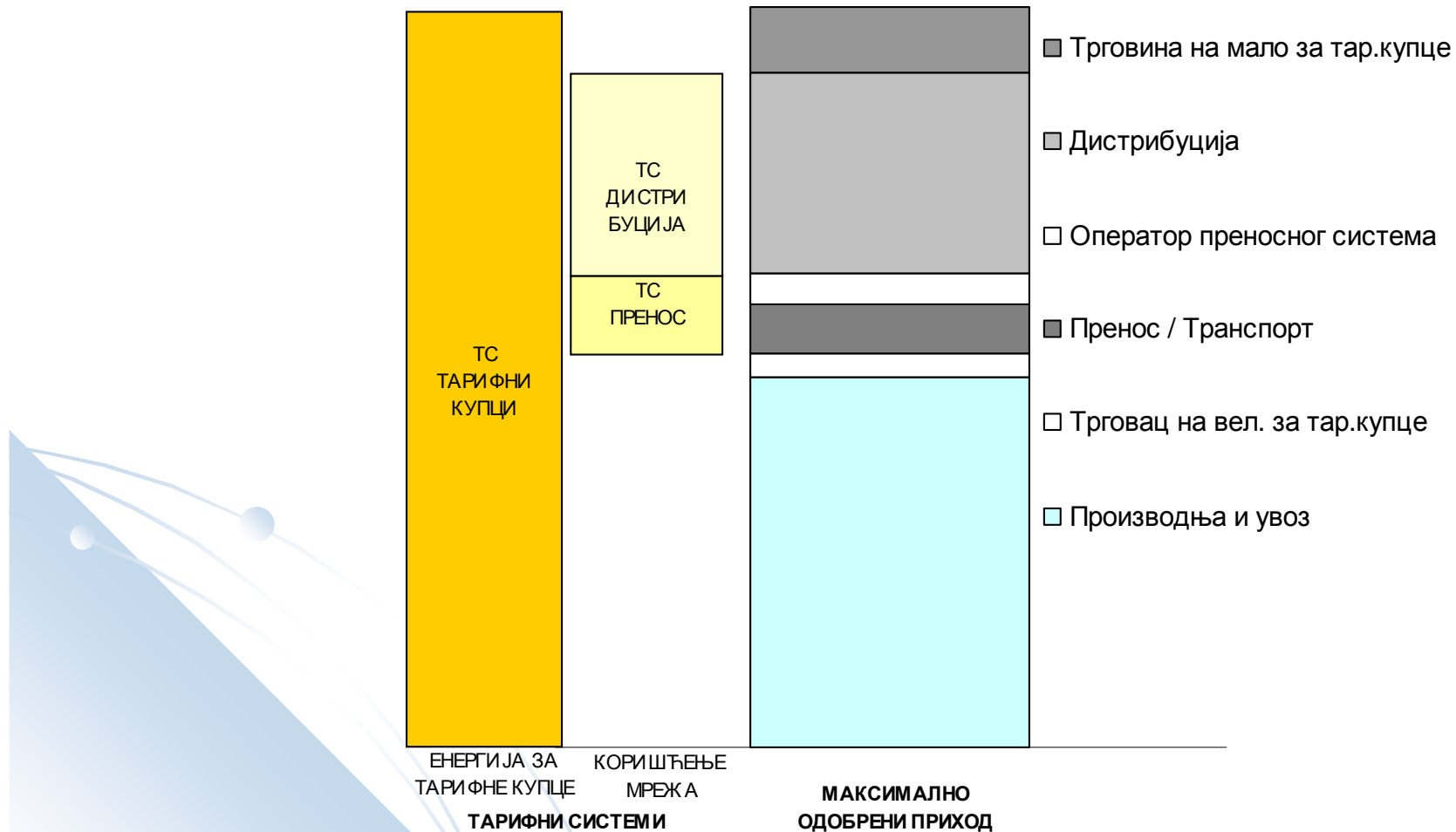
Примена тарифних ставова

- Код природног гаса тарифни ставови за тарифне купце су различити од дистрибуције до дистрибуције и они одговарају одобреним трошковима сваке од њих.
- Код електричне енергије тарифни ставови за исту категорију тарифних купаца су јединствени на целој територији Републике Србије.

Структура новог система регулације цена

18.6.2008

Усвојене методологије и тарифни системи

Током 2006 године Агенција је:

- усвојила 8 методологија за одређивање тарифних елемената и
- донела 7 тарифних система на које је Влада РС дала сагласност

(Још нису завршени методологија и тарифни систем за складиштење гаса)

Тиме је реализована једна од темељних претпоставки за успостављање тржишта енергије

Шта је цена, а шта тарифа?

- Цена је вредност производа на тржишту, добијена деловањем закона понуде и потражње
- Тарифа је административно (регулаторно) утврђена вредност производа и услуга због одсуства или несавршености тржишта (монопол). Применом тарифа (тарифних ставова) на утрошене количине се индиректно добијају цене за сваког потрошача, које се по правилу међусобно разликују због различитог обима и структуре потрошње.

Основни појмови везани за цене

- **Ниво годишње цене** – просечна годишња цена на конзумном подручју добијена када се приход, добијен применом важећих тарифних ставова на годишњи биланс потрошње, подели са укупним количинама.
- **Просечна цена за крајњег корисника** – представља количник оствареног прихода и испоручених количина. Може да се посматра за сваку групу или категорију потрошача као и за све потрошаче на одређеном конзумном подручју.
- **Цена референтног потрошача** – добија се када се на унапред утврђене елементе потрошње за сваку категорију потрошача примене важећи тарифни ставови и тако добијени производ подели са утврђеним количинама

Пример годишњег нивоа цене и просечне годишње цене

дин/kWh

Категорија потрошње	Годишњи ниво цене				Просечна цена	
	1.1.2005.		1.7.2005.		1.1.-31.12.2005.	
	Без попуста	Са попустом	Без попуста	Са попустом	Без попуста	Са попустом
0	1	2	3	4	5	6
Високи напон (110 kV)	1.812	1.812	2.041	2.041	1.925	1.925
Средњи напон - укупно	2.183	2.183	2.389	2.389	2.284	2.284
35 kV	1.956	1.956	2.140	2.140	2.046	2.046
10 kV	2.228	2.228	2.439	2.439	2.331	2.331
Укупно високи и средњи напон	2.071	2.071	2.284	2.284	2.175	2.175
Ниски напон (0,4 kV I степен)	2.921	2.921	3.373	3.373	3.140	3.140
Широка потрошња - укупно	2.865	2.777	3.104	3.009	2.981	2.890
- 0,4 kV II степен	3.949	3.949	4.182	4.182	4.062	4.062
- домаћинства	2.722	2.623	2.961	2.854	2.838	2.735
Јавно осветљење	2.450	2.450	2.680	2.680	2.562	2.562
Укупно ниски напон	2.862	2.788	3.129	3.048	2.992	2.915
УКУПНО - Србија	2.651	2.596	2.903	2.844	2.774	2.717

Домаћинства - референтни потрошачи, EURELECTRIC

na dan 1.01.2006.g.

Cene u 1/100 Eura

bez poreza

Referentni potrošač	B1	B2	C1	C2	D	E1	E2	F1	F2
Godišnja potrošnja - KWh	1,200	1,700	3,500	3,500	7,500	13,000	13,000	20,000	20,000
- Od toga noću - KWh				1,300	2,500	5,000	9,500	8,000	15,000
BELGIJA (2005)	14.16	13.77	13.38	11.08	10.56	10.73	7.63	10.52	7.55
ŠVAJCARSKA (2005) urbana	-	14.53	-	11.57	9.67	9.34	-	-	7.37
NEMAČKA Zapadna	18.93	17.11	14.99	14.56	13.01	-	9.21	-	8.70
ŠPANIJA	12.03	11.04	10.98	9.40	8.63	8.12	6.28	7.97	6.16
FRANCUSKA	11.13	10.71	10.58	9.05	8.76	8.23	7.14	8.27	7.17
VELIKA BRITANIJA Nort Ireland	14.45	14.45	14.45	12.72	12.26	11.48	8.27	11.19	7.95
GRČKA	7.47	7.33	8.25	6.43	7.44	9.16	5.55	9.63	5.68
ITALIJA	8.80	8.72	15.48	-	14.50	-	-	-	-
HOLANDIJA	16.38	14.39	11.94	12.59	11.40	10.60	8.65	10.27	8.30
PORTUGAL	15.58	13.97	14.17	13.43	11.95	10.89	9.30	10.31	8.70
BUGARSKA	4.69	5.14	5.70	4.81	5.18	5.16	4.32	5.17	4.33
ČEŠKA REPUBLIKA (2005) Prag	9.65	9.36	9.19	7.63	7.28	4.23	4.60	4.04	4.39
MAĐARSKA (2005)	10.86	10.86	10.86	8.93	9.13	8.87	7.08	8.79	6.98
HRVATSKA	9.97	9.34	8.57	7.52	7.28	6.93	5.58	6.80	5.43
POLJSKA	8.21	7.79	7.49	7.44	7.45	7.08	5.50	6.94	5.35
SLOVENIJA	10.06	0.00	0.00	8.74	7.83	0.00	0.00	0.00	6.13
SLOVAČKA (2005)	8.29	7.58	6.70	6.15	5.92	5.88	3.99	4.53	2.98
SRBIJA 1.04.2006.	5.16	4.61	3.93	3.35	3.66	3.63	2.32	4.87	2.94

Заштита сиромашних потрошача

- Правило је да се сиромашни потрошачи не штите кроз тарифни систем (јер би то водило дискриминацији потрошача)
- То треба да ради држава селективно, усмерено, кроз социјалне програме
- Зелене тарифа није социјална тарифа

Шта се добија новом регулацијом цена?

- Успостављање услова за развој тржишта
- Избегавање преливања трошкова из једне у другу делатност
- Усклађивање са европским директивама и међународним принципима
- Транспарентан рад енергетских предузећа
- Заштита потрошача од злоупотребе монополског положаја

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

ПИТАЊА?

АГЕНЦИЈА за ЕНЕРГЕТИКУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД, Теразије 5, V спрат

www.aers.org.yu

e-mail: aers@aers.org.yu

18.6.2008

33